20 MAY 2010
491.542(07)
-25

Ն Ա Խ Ա Գ Ի Ծ № 1

ՅՈԹՆԱՄՅԱ ԿՈՒՅԵՐԻՏ ԴՊՐՈՑՆԵՐԻ ՅԵՎ 8-ՐԴ ԽՄԲԵՐԻ ԼԵԶՎԻ ՅԵՎ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

ԱՌԱՋԱԲԱՆ

1932 թ. մշակված հայոց լեզվի ծրագրերն ունեն լուրջ թերություններ ու սխալներ: Այդ ծրագրերի միջից իսպառ չեն վերացել կոմպլեքս-պրոյեկտային սիստեմի տարրերը: Ծրագրերում արտահայտվել են բուրժուական լեզվաբանության և ֆորմալիստական քերականության սկզբունքները (նախադասության բնորոշում, անորոշ «տեսություն», զուգակից բառեր, լծորդ և այլն): Այդ ամենն արտահայտվել է նաև Պետհրատի 1932 թվին լույս ընծայած բոլոր դասագրքերում, որի հետևանքով անլուծելի շփոթ է ստեղծվել թե ուսուցիչների և թե աշակերտների լեզվական գիտության մեջ: Դրա հետևանքով ներկա ծրագիրը մշակվել է նախորդից միանգամայն անկախ և Համկոմկուսի (բ) Կենտկոմի 1931 թ. սեպտեմբերի 5-ի և 1932 թ. օգոստոսի 25-ի վորոշումների հիման վրա, հաշվի առնելով, վոր «մայրենի լեզվի ծրագիրը պետք է ապահովի խոսելու սիստեմատիկ և ճշտորեն համաձայնեցված [illegible] գրավոր և բանավոր խոսքի [illegible] ունակությունները» (1932 թ. օգոստ. 25-ի վորոշումից):

Դրանից ելնելով՝ ծրագրի մեջ նյութը դասավորված է սիստեմատիկ և հետևողական կերպով:

Ըստ նոր ծրագրի առաջին՝ յերկու խմբում ուսուցման առանցքն են կազմում գրագիտությունն ու ընթերցանության ունակությունների նախնական [illegible], նախապատրաստելով լեզվի օրենքների անցնելու համար հարկավոր պայմաններ:

3-րդ և 4-րդ խմբերի ծրագրում սկսվում է քերականության սիստեմատիկ ավանդումը, սկսելով պարզ նախադասությունից, ինչպես և խորացվում են բանավոր և գրավոր խոսքի ունակությունները:

5-րդ խմբում ավարտվում և ամփոփվում է ձևաբանությունը և սկսվում պարզ գրական յերկերի վերլուծությունները ու ուսումնասիրությունները: Դրա հետ միասին, դրվում է նաև յերկերի գրական-գեղարվեստական և հասարակագիտական վերլուծություն:

6-րդ խմբում ավարտվում է շարահյուսությունը և կետադրությունը, բարդացվում է գրական յերկերի վերլուծությունը:

7-րդ խմբում ամփոփվում է քերականությունը, ավելացվում քերականության նոր բնագավառներ—իմաստաբանություն (սեմանտիկան), ոճաբանություն և նախնական ծանոթություն լեզվի պատմությանը: Այստեղ գրական-գեղարվեստական և լեզվական վերլուծության նյութ են ծառայում համեմատաբար ավելի դժվարամատչելի յերկեր:

8-րդ խմբում հաղորդվում են հայոց լեզվի պատմությունից տարրական գիտելիքներ (նոր գրականության կապակցությամբ) և սկսվում է հայոց նոր գրականության պատմությունը:

9-րդ խմբում յենթադրվում է տալ լեզվի տեսության և պատմության վերաբերյալ այն գիտելիքները, վորոնք կապված են ժամանակակից գրական հայերենի զարգացման խնդիրների հետ. գրականության կուրսի շարունակությունը 10-րդ խմբում ավարտում է հայոց նոր գրականության պատմությունը:

10-րդ խմբում ծանոթություն է տրվում համաշխարհային գրականությունից: Այսպիսով, 10-ամյա ավարտողն ստանում է հայոց լեզվից և գրականությունից լրիվ ու ամբողջական գիտություն:

Ներկա ծրագիրը նախորդից տարբերվում է նաև նրանով, վոր ցայտուն կերպով դրսևորում է լեզվի առանձնահատկությունը—վորպես առարկայի:

Քերականության մեջ մտցված են մի շարք փոփոխություններ—ֆորմալիստական խճողությունները և տերմինների բազմազանությունը վերացնելու նպատակով: [illegible] ժամանակ—խոսքի մասեր (մասունք բանի):

Մեթոդական ցուցումները չեն տրված, նկատի առնելով, վոր այդպիսիք կտրվեն առանձին ձեռնարկով:

I. ԽՈՒՄԲ

1. Բանավոր խոսքի զարգացում.—[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

2. Գրավոր խոսքի զարգացում.—Գրաճանաչության

10 SEP 2013

անցնելուց առաջ, ինչպես գրել սովորեցնելու նախապատրաստություն, 15—20 որ հատկացնել նկարչության միջոցով տառերի ելեմենտներին վարժեցնելուն: Ընտելացնել գրելու տեխնիկային (գրիչ և մատիտ բռնելուն և այլն):

Ուսուցչի անմիջական հսկողությամբ սովորել կանոնավոր, մաքուր, պարզ և վոչ շատ խոշոր տառերով գրել (տառերի բարձրությունը 8 միլիմետրից ավելի չպետք է լինի):

Գրատախտակից առանց տառ բաց թողնելու կարողանալ բառ-բառ, իսկ յերկար բառերը վանկ-վանկ, բայց վոչ տառ-տառ, գիտակցորեն արտագրել: Կարողանալ գրել ուսուցչի կողմից արտասանված ուղղագրական տեսակետից հեշտ բառեր և համառոտ նախադասություններ՝ խուսափելով այնպիսի բառերից, վորոնց գրությունը չի համապատասխանում արտասանությանը (գրելու ունակությունների մեջ զարգացնել գիտողամտորային հիշողությունը): Տարեվերջին, նախապես վարժ կարդալ սովորելուց հետո, կարողանալ դասագրքի տպագրից արտագրել:

Կարողանալ գրել իր անունն ու ազգանունը:

3. Ընթերցանություն.—Կարողանալ առանց տառեր բաց թողնելու և կրկնությունների կարդալ մանկական նկարների տակ գրած ամբողջական բառեր, պարզ և մատչելի բառերից կազմած համառոտ նախադասություններ, ուսուցչի կողմից գրատախտակին գրած բառեր ու կարճ գրություններ, դասագրքի մատչելի հոդվածներ ու վոտանավորներ:

Հետևել, վոր կարդացածն ու արտասանածը լինեն կանոնավոր, կետադրության և առոգանության նշանների համաձայն:

Ինտոնացիայի միջոցով սովորել սկզբում վերջա[illegible]թյան նշանների նշանակությունը:

Վարժեցնել ինքնուրույն կերպով պատմելու փոքրիկ պարզ հոդվածների բովանդակությունը՝ սկզբում հարցերի միջոցով և ապա առանց հարցերի:

Ուսուցչի ղեկավարությամբ դերերով վերարտադրել դասագրքի և մանկական ընթերցանության գրքի համապատասխան հոդվածներն ու վոտանավորները (մեկը հեղինակի բառերն է ասում, մյուսները՝ գործող անձերի):

4. Լեզվական և ուղղագրական տարրական գիտելիքներ.—Աշակերտների կանոնավոր ու լրիվ պատասխանը ծառայեցնել վորպես պարզ նախադասության օրինակ. սովորեցնել համառոտ նախադասություն կազմել:

Գիտենալ վերջակետի գործածությունը վորպես նախադասության վերջի նշանի: Ուսուցչի կողմից տված [illegible] պարզ նախադասություններ գրել կարողանալ՝ նախադասությունն սկսելով մեծատառով և նախադասության վերջում դնելով վերջակետ:

Կարողանալ նախադասությունը բառերի բաժանել, բառերը՝ վանկերի և վանկերը՝ հնչյունների: Գիտենալ, վոր մենք կարդում ենք այնպես, ինչպես արտասանում ենք:

Գիտենալ մեծատառի գործածության հետևյալ [illegible] դեպքերը. վերնագիրն սկսվում է մեծատառով, նոր գրությունն սկսվում է մեծատառով, վերջակետից հետո բառն սկսվում է մեծատառով, մարդկանց անունն ու ազգանունն սկսվում է մեծատառով:

Գիտենալ, վոր գրության վերջում պետք է վերջակետ դնել:

Գիտենալ, վոր գրելիս լուսանցքը չի կարելի անցնել և վոր տողադարձ անելիս պետք է դնել տողադարձի նշան: Գիտենալ, վոր միավանկ տառերը չի կարելի տողադարձ անել:

II. ԽՈՒՄԲ

1. Բանավոր խոսքի զարգացումը.—Յերեխաներին սովորեցնել պարզ, բարձր, ազատ և առանց շտապելու պատմել իրենց դիտողությունների, ամառվա ընթացքում տեսածների, ապրումների և կատարած աշխատանքների մասին:

Հետևել դրական լեզվի մաքրության և աշխատել աստիճանաբար վերացնել բարբառային ձևերը:

Շարունակել յերեխաների վոճի պակասավոր կողմերն ուղղելու աշխատանքները: Սովորեցնել յերեխաներին պարզ կերպով պատմել կարդացած հոդվածի համառոտ բովանդակությունը՝ հարցերի օգնությամբ կամ առանց հարցերի:

Անգիր անել տալ կարճ վոտանավորներ:

Սովորեցնել փոքրիկ հոդվածների բովանդակությունը վերարտադրել ինսցենիրովկայի միջոցով:

Հարցերի միջոցով պարզ և արտահայտիչ նկարի կամ ընդհանուր բովանդակություն ունեցող նկարների մասին բանավոր շարադրություններ կազմել:

Շարունակել աշակերտի բառարանի հարստացման աշխատանքը. պայքարել դասակարգայնորեն խորթ բառերի գործածության դեմ:

2. Գրավոր խոսքի զարգացում.—Նախորդ տարվա համեմատությամբ ավելի դժվար բառեր և ընդարձակ նախադասություններ մաքուր, պարզ և կանոնավոր գրելու ունակություն:

Աշակերտների տպավորությունները, ապրումները, դիտողությունները և վորոշումները մշակել և դարձնել գիտակցական արտագրության, դիտողա-բացատրական թելադրության և ուղղագրական տեսակետից մշակված շարադրության նյութ:

Կանխապես ապահովելով գրվելիք բառերի ուղղագրությունը գրատախտակի վրա, սովորեցնել կատարած աշխատանքների մասին օրագիր կազմելը, գրել 5—6 հարցից բաղկացած անկետ, պարզ հաշիվ, կարճ նամակ:

Պատի թերթի համար փոքրիկ հոդվածների և տեղեկությունների մշակում դասարանում:

Նկարների բովանդակությունն ուղղագրական և շարահյուսական տեսակետից նախորոք մշակելուց հետո գրավոր շարադրել:

Հարցերին գրավոր պատասխաններ տալով հոդվածի շուրջը կազմել կապակցված շարադրություն:

3. Ընթերցանություն.— Փոքրիկ հոդվածի, վոտանավորի, լոզունգի ազատ, կապակցված, արտահայտիչ և կանոնավոր արտասանությամբ ընթերցում՝ պահպանելով առոգանության և կետադրության կանոնները:

Կարդացածը քննել հարցերի օգնությամբ: Հոդվածները մասերի բաժանել և վերնագրել:

Կարդացածից անհասկանալի բառերը կամ նախադասություններն առանձնացնելու ունակություն:

Կարդալ բարձրաձայն, յերբեմն նաև լուռ:

Ծանոթանալ գրքի անվանը, հեղինակին: Ցանկի միջոցով գտնել պահանջված հոդվածը:

Ուսուցչի կողմից տրված առաջադրանքով և ցուցմունքներով ապահովել տնային ընթերցանության ուղիղ ընթացքը և պարբերաբար ստուգել արդյունքները: Ջանալ մատչելի մանկական գեղարվեստական հոդվածների, «Հոկտեմբերիկի»-ից առանձին պարզ պատմվածքների և կարճ վոտանավորների ընթերցում:

Լեզվական և ուղղագրական տարրական գիտելիքներ.—Կրկնել և խորացնել I խմբում անցածը:

Գիտենալ վերջակետի, շեշտի, հարցական և բացականչական նշանների գործածությունը և դրա հետ կապված կանոնները: Գիտենալ միջակետի, ստորակետի, բութի, չակերտի և գծի անունները:

Շարունակել պարզ նախադասություն կառուցելու վարժությունները, հարցերի օգնությամբ (առանց տերմինների) նախադասության կենտրոնական անդամների վորոշելը:

Նախադասությունը բառերի և բառերը վանկերի բաժանելու վարժությունները շարունակել: Գրելիս բառերը լսողությամբ տողադարձ անել: Գիտենալ տողադարձի պարզագույն դեպքերը:

Գրության և արտասանության անհամապատասխանությունը. հնչյուն և տառ. ձայնավոր և բաղաձայն հնչյուններ. մեծատառ և փոքրատառ. և սղագրության նշանը բառի մեջ բաղաձայնից հետո յերկահնչյուն (եվ), իսկ ձայնավորից հետո վ, ու վորպես առանձին բառ գործածվելու ժամանակ յեռահնչյուն (յեվ) վանկի նշան, սղագրության նշանը մեծատառ ձև չունի. գրվում է լրիվ տառերով (Յեվ): Գիտենալ յերկձայնները:

Շարունակել I խմբում սովորած մեծատառի գործածության դեպքերը. գիտենալ, վոր քաղաքների, գյուղերի, գետերի, լեռների, փողոցների և գրքերի անունները նույնպես գրվում են մեծատառով:

Յեզակի և հոգնակի. գիտենալ, վոր Ն-ով վերջացող բազմավանկ բառերը հոգնակիում գրվում են յերկու Ն-ով:

Ուղղագրական վարժություններ ակ, իկ, ուկ, ուհի և այլ վերջավորություն ունեցող բառերով:

Ը ձայնավորը բառասկզբում և բառավերջում:

III. ԽՈՒՄԲ

1. Բանավոր խոսքի զարգացում.— Վոտանավորների և գեղարվեստական հատվածների արտասանություն հանդեսներում, հասակավորների շրջանում:

Կարողանալ պատմել կարդացած գրքույկների համառոտ բովանդակությունը և իր տպավորությունները:

Լոզունգներ կազմելը:

Տրված միքանի բառեր հիմք ծառայեցնելով, բերանացի պատմություն հորինել:

Ուսուցչի սկսած պատմությունը յերևակայությամբ շարունակել և վերջացնել:

Կարողանալ ազատ պատմել ռադիոյում, ժողովում և այլն լսածի և կինոյում ու այլուր տեսածի մասին:

2. Գրավոր խոսքի զարգացում.— Բանավոր զեկույցի գրավոր ծրագիր կազմելու ունակություն: Գրի առնել հոդվածների դասարանում նախորոք մշակված ծրագիրը:

Ուսուցչի օգնությամբ միքանի պարզ նախադասություններով օրագիր կազմել և գրի առնել յուրաքանչյուր որվա կատարած աշխատանքները և բնության դիտողությունները:

Կարողանալ գրավոր պատասխաններ տալ տրված պարզ հարցերին: Շարադրել առաջուց կազմված գրավոր ծրագրի համաձայն:

Գիտակցական արտագրություն, դիտողաբացատրական թելադրություն և շարադրության նյութ դարձնել գործնական գրություններ, փորձերի և արտադրական աշխատանքների նկարագրություններ:

Ուսուցչի օգնությամբ ընդհանուր բովանդակություն ունեցող նկարների մասին շարադրություն գրել:

Կարողանալ անկետա լրացնել, միքանի նախադասություններից բաղկացած նամակ և ստացական գրել, պատի լրագրին լուրեր և փոքրիկ հոդվածներ տալ:

Շատ գործածական ինտերնացիոնալ և տեխնիկական բառերի ուղղագրություն:

Ը ձայնավորի, ապաթարցի և Դ հոդի գործածության վերաբերյալ ուղղագրական վարժություններ:

[illegible] բայց առանց [illegible] գրելու վարժություններ:

3. Ընթերցանություն.—Հոդվածների ընթերցանություն ճիշտ առոգանությամբ և արտահայտական վորոշ չեշտադրությամբ:

Ուսուցչի ցուցմունքով դյուրըմբռնելի փոքրիկ բրոշյուրների և «Հոկտեմբերիկ» մանկական հանդեսի և մանկական գրքերի տնային և ինքնուրույն ընթերցում:

Լուռ կարդալու վարժության խորացում:

Դերերով կարդալ:

Կազմել հոդվածի ծրագիրը հարցերով:

Բնագրում գտնել տրված հարցերին համապատասխանող հատվածները:

Կարողանալ նշել և հարցնել անհասկանալի և անծանոթ բառերը և արտահայտությունները:

4. Քերականություն.— Գաղափար նախադասության մասին, վորպես մտածողության արտահայտության միավորի: Նախադասության կենտրոնական անդամները՝ յենթական և ստորոգյալը. նրանց միասնությունը և համաձայնությունը դեմքով և թվով: Նախադասության մնացած անդամները վորպես այդ յերկուսի լրացումներ: Պարզ և ընդարձակ նախադասություն:

Յենթակայի արտահայտումն առարկայի անունով, գաղափար գոյական անվան մասին. անվան թիվը. հատուկ և հասարակ անուն, մեծատառի գործածության բոլոր դեպքերը. դիմորոշ հոդ:

Գաղափար ուղղական հոլովի մասին յենթակայի կապակցությամբ: Հարցերով սովորեցնել տրական, բացառական, գործիական և ներգոյական հոլովները տարածության գաղափարի կապակցությամբ (վո՞րտեղից—փողոցից, վո՞րտեղ— փողոցում և այլն). գործիականն ըմբռնել տալ կապելով նաև գործիքի գաղափարի հետ:

Ստորոգյալի արտահայտումը գործողություն և կացություն (գրություն) ցույց տվող բառերով. գաղափար բայի մասին. բայի խոնարհումը. յենթակայի գործողությունը կամ կացությունը ժամանակի կապակցությամբ՝ ներկա, անցյալ, ապառնի:

Գաղափար հրամայական յեղանակի մասին:

Գոյականներին փոխարինող բառեր՝ անձնական դերանուններ.

Պարզ և բարդ բառեր. ա հոդակապ. յե՞րբ գրվում և յե՞րբ չի գրվում:

Նույնանիշ և հականիշ բառեր:

Գաղափար արմատական չեշտի մասին:

Աշակերտի պոլիտեխնիկ բառարանի հարստացում՝ գյուղում կոլտնտեսական մեքենայացված արտադրության, իսկ քաղաքում՝ գործարանի, ռադիոյի և հեռախոսի տեխնիկայի կապակցությամբ:

IV · ԽՈՒՄԲ

1. Բանավոր խոսքի զարգացում.—Հոդվածի բա-թյուն դպրոցական բեմադրություններին, խմբերգերով-կաներին և հանդեսներին թե՛ դպրոցում և թե՛ դպրոցից դուրս: Աշակերտական, պիոներական և այլ ծնողական ժողովներում նախապես պատրաստված լինելով համառոտակի զեկուցումով յելույթ:

Կարողանալ պատմել կարդացած գրքերի համառոտ բովանդակությունը և իր տպավորությունները:

2. Գրավոր խոսքի զարգացում. Ավելի արագ և ազատ, ավելի մաքուր ու պարզ գրելու վարժություն՝ թե՛ մի տողանի և թե՛ անտող թղթի վրա:

Պատմվածքի, զրույցի, էքսկուրսիայի, աշխատանքների և առաջադրված խնդիրների մասին (սկզբում ուսուցչի օգնությամբ և ապա ինքնուրույն կերպով), կազմել շարադրության պլանը և բովանդակությունը:

Կապակցված կերպով գրել իր կենսագրությունը և իր առաջիկա անելիքները:

Ընտրած թեմայով ինքնուրույն պարզ նկարագրություններ գրել:

II և III խմբերում սովորած գրության գործնական ձևերի ավելի խորացրած վարժություններ. դիմում, հեռագիր, հայտարարություն, հրավեր, լիազորագիր, պարզ արձանագրություն. լրացնել ավելի բարդ անկետ և դրամի փոխադրագիր:

Վարժեցնել թերթին թղթակցելու տեխնիկային:

Ուղղագրական վարժություններ. յերկձայն ունեցող բառերի տողադարձը, ած և աց վերջավորությունները, շատ գործածական ածանցները՝ ույթ, ային, իզմ, ացիա, Ռ և Ր, Ղ և Խ, Ք և Կ, Ց կիսաձայն և այլն:

Ուղղագրական տետրակ պահել և այնտեղ նշանակել այն բառերը, վորոնց ուղղագրությունը դժվար է: Գրավոր աշխատանքների ժամանակ բառգրքույկից օգտվելու վարժություն: Գիտենալ տառերի այբբենական կարգը:

Շարունակել վարժություններ՝ կետադրության գործածության վերաբերյալ. գիտենալ ուրիշի ասածից առաջ ի՞նչ նշան է դրվում, ուրիշի ասածն ի՞նչ նշանների մեջ ենք առնում, ուրիշի բառերն ու պատմողի բառերն ի՞նչ նշաններով են բաժանվում (ստորակետ և գիծ), ի՞նչ նշան է դրվում բառի շեշտման և թվարկության ժամանակ, կոչականներ և ձայնարկություններ գրելիս այդ բառերն ի՞նչ կետով ենք բաժանում, նախադասության կրկնվող մասերն ի՞նչ կետով ենք իրարից բաժանում: Գիտենալ բոլոր կետերի անունները և նրանց նշանակությունը:

3. Ընթերցանություն.—Դասագրքի հոդվածների, բրոշյուրների, գրքի և «Պիոներ Կանչ»-ի արտահայտիչ ընթերցման վարժություններ. դրանցից օգտվելու ունակություններ՝ ա) ուսուցչի օգնությամբ գրքերում ու լրագրերում վորոնել հետաքրքրող հարցերի պատասխանները, բ) կարդացածի մասին տպավորություններ հաղորդելը, գ) գրքում դուրս բերած դեպքերի ու անցքերի գնահատական տալը:

Գրքերի և հոդվածների տնային և դասարանական ինքնուրույն և լուռ ընթերցում: Ըստ պահանջի բնագրից ընտրել կարևոր հատվածներն ու մտքերը և արտագրել:

Գրքով և լրագրով աշխատանքի խորացում. ծանոթանալ պարբերականների տեսակներին և լրագրի բաժիններին:

4. Քերականություն.—Նախադասության պարագա արտահայտող անդամները. տեղի և ժամանակի պարագա: Սեռական հատկացուցիչ և սեռական հոլով. գաղափար հայցական հոլովի մասին: Վորոշիչը և նրան արտահայտող ածականներն ու թվականները. ածականները՝ վորակի (կարմիր) և նյութեղենի (փայտյա), իսկ թվականները՝ քանակի և կարգի գաղափար արտահայտող խոսքի մասեր:

Գիտենալ, վոր բարդ բառերի առաջին բաղադրիչ մասի Ի վերջանալու դեպքում Ի-ն Ա հոդակապի հետ դառնում է Ե: Գաղափար բառի արմատի մասին: Հնչյունափոխություն՝ Ու և Ի ձայնավորների փոխվելը Ը-ի (տուն—տնակ, կիր—կրաջուր), Ե ձայնավորի փոխվելը Ի ձայնավորի (հրավեր—հրավիրել): Ածանցավոր բառեր, նախածանցներ՝ ան, ապ, տ, դժ, չ, դեր, արտ և այլն. վերջածանցներ՝ ատ, արան, ոց, ստան, եղեն և այլն. ածանցները փոխում են բառի իմաստը նրան ուրիշ վորակ տալով (ածուխ առարկա յե ցույց տալիս, իսկ ածխային՝ հատկություն): Գոյականացնող և ածականացնող ածանցներ և դրանց ուղղագրությունը:

Բայերի խոնարհումն անցյալ անկատար, անցյալ կատարյալ և ապառնի անցյալ ժամանակներով:

Նախադրություն և հետադրություն. շաղկապ:

Հոմանիշ և նույնանուն բառեր:

Նորագույն հապավումներ (գյուղխորհուրդ, շրջկոմ, շրջգործկոմ, ՀՍԽՀ, ՄՈՊՐ, Համ ԿԿ և այլն):

Նախադասություններ բազմակի մասերով (միքանի յենթականերով, միքանի ստորոգյալներով), համադաս անդամներով, կոչական բառերով, ձայնարկություններով, ուրիշի ասածով:

Հոդեր:

I—IV խմբերում անցած քերականական գիտելիքների ամփոփում, սիստեմավորում. քերականական վերլուծություն ընթերցանության վարժության զուգընթաց:

V · ԽՈՒՄԲ

1. Բանավոր խոսքի զարգացում. Հոդվածի բանավոր համառոտագրական և գրական-գեղարվեստական վերլուծություն. պարզ կոնսպեկտի օգնությամբ զեկուցում. տեղեկատու զեկուցում. գեղարվեստական արտասանություն յերեկույթներին և հանդեսներին:

2. Գրավոր խոսքի զարգացում. Հոդվածի շարադրական վերլուծություն. պարզ պլան. կոնսպեկտ կամ համառոտագրություն. ցիտատ, քաղվածք, պլակատ. նախորոք մշակված պլանի օգնությամբ պարզ թեմայի մասին շարադրություն. պատի թերթի համար հոդված. մշակված պլանով ազատ շարադրություն, ինքնակենսագրություն, բնութագրություն. գործնական գրություններ (նամակ, դիմում, տեղեկանք, լիազորագիր, արձանագրություն, պայմանագիր և այլն):

3. Ընթերցանություն. Դասարանական ընթերցանության և վերլուծության նյութերը պետք է գերազանցապես արդիական բովանդակություն ունենան: Դրանք պետք է ընդգրկեն հետհոկտեմբերյան շրջանը, պրոլետարական դիկտատուրայի անցած էտապները, առանձնապես սոցիալիզմի հիմքի և սոցիալիզմի կառուցման շրջանն ու հեռանկարը: Արդիականության կապակցությամբ մերթ ընդ մերթ նյութ պիտի դարձնել նաև մոտավոր ու հեռավոր անցյալի հեղափոխական պայքարի դրվագներն ու դասակարգային պայքարի այլ արտահայտությունները:

Ծանոթություն գրքի արտաքինին (անուն, հեղինակ, հրատարակություն, հրատարակչություն, տեղ, տարեթիվ, տիրաժ, առաջաբան, ցանկ, բաժիններ, գլուխներ և այլն): Վորոշել, թե գիրքն ըստ բովանդակության ի՞նչ տեսակ է (վեպ, պատմվածք, ժողովածու, դասագիրք, ձեռնարկ և այլն). ծանոթություն դպրոցական գրադարանի կանոնադրությանը, գրադարանից գիրք ստանալու կարգին, գրացուցակի հիմնական բաժիններին, կարողանալ օգտվել գրացուցակից և բացատրական բառարաններից:

Ծանոթություն գեղարվեստական յերկի տեսակներին (չափածո, արձակ, թատերական, քնարական, վեպ, ոչերկ և այլն):

Սահուն և իմաստալից ընթերցանություն. լուռ ընթերցանություն կապված գրքով աշխատանքի հետ (պլան և կոնսպեկտ կազմել, ցիտատ և այլն). բարձրաձայն և բացատրական ընթերցանություն ակումբներում, խրճիթ-ընթերցարաններում և այլն): Տնային ընթերցանություն ուսուցչի ցուցմունքով:

4. Քերականություն.— III և IV խմբերում անցած քերականության կրկնություն և սիստեմավորում:

Ուղիղ խնդիր և հայցական հոլով (գործողության առարկայի գաղափարի կապակցությամբ). Հոլովման ու, ան, յան, վա, ոջ, որ, ց, ո, ձևերը:

Նպատակի և ձևի պարագաներ, ձևի պարագան արտահայտող մակբայերը. Նպատակի պարագան արտահայտող ապառնի դերբայը (գնում եմ վորոնելու):

Գաղափար դերբայի մասին. անորոշ, անկատար, ապառնի, վաղակատար և հարակատար դերբայեր:

Օժանդակ բայի խոնարհումն անկատար ներկա և անցյալ ժամանակներում. սահմանական յեղանակի բոլոր ձևերը. ըղձական, յենթադրական և հարկադրական յեղանակները:

Թվական անուն (քանակական և դասական). Թվականների ուղղագրությունը:

Դերանունները (անձնական, ստացական, ցուցական, փոխադարձ, հարցական, հարաբերական և անորոշ) և նրանց հոլովումը:

Նախադրություններ (առանց, դեպի և այլն) և հետադրություններ (մասին, համար և այլն):

Շաղկապ:

Ձայնարկություն:

Խոսքի մասերի փոխադարձ փոխանցումներ (գոյականի վերածումն ածականի և ընդհակառակը, բայի վերածումը գոյականի, ածականի և այլն):

Հնչյունափոխության բոլոր դեպքերը. ք և կ ուղղագրությունը բառավերջում. բառակազմության ավելի բարդ ձևեր:

Վողջ ձևաբանության ամփոփում:

Գրական և գեղարվեստական նյութերի քերականական վերլծություն:

VI · ԽՈՒՄԲ

1. Բանավոր և գրավոր խոսքի զարգացում.— Բանավոր զեկուցում թեզերով:

Կազմել շարադրության մանրամասն նախագիծ (նախաբանով և վերջաբանով):

Կազմել բարդ կոնսպեկտ:

Ցիտատներ հավաքել սահմանված թեմայի համար:

Կազմել բարդ արձանագրություններ:

Բանահյուսության տարրեր (առասպել, հեքիաթ, առակ, կատակերգություն, վողբերգություն):

Խորացնել գրության գործնական ձևերի
թյունները և սովորել նոր ձևեր՝ կոչ, ակտ և
Թղթակցություններ «Պիոներ-Կանչ» և այլ
րին:

2. Ընթերցանություն.— Ընթերցանության
լուծության (բանավոր և գրավոր) նյութ պիտի
նել մոտավոր անցյալի ու ժամանակակից շրջան
րակական հարաբերությունների ու դասակ
պայքարի գրական-գեղարվեստական վերար
թյունները խորհրդային յերկրներում և թե կապ
տական աշխարհներում: Բոլոր հնարավոր դե
նյութը պիտի կապել արդիականության հետ՝ մ
մերթ օգտագործել պրոլետարիատի այսօրվ
կարգային պայքարը վերարտադրող գեղարվե
յերկերը:

Տնային ընթերցանություն վորոշ թեմաներ

3. Քերականություն.— Խոսքը վորպես
պայմանավորված և իրար կապված բազմաթիվ
ներից (նախադասություններից) կազմված ան
պրոցես. լեզուն և մտածողությունը՝ հակադրո
ների միասնություն (ձև և բովանդակություն,
րիա և շարժում). Նախադասությունը մտածող
դրսևորման քերականորեն ձևավորված ամփո
վոր:

Շարահյուսությունը վորպես նախադասութ
րի կառուցվածքի և կապակցության ուսմունք.
կան և ստորոգյալը նախադասության կենտր
անդամներ (բևեռներ, վորոնց շուրջը համախմբ
նախադասության մյուս անդամները). յենթակա
նող (կոնկրետացնող) անդամները (վորոշիչ, բա
տիչ և հատկացուցիչ), հոլովները, ստորոգյալ
նող (կոնկրետացնող) անդամները (պարագաներ
դիրներ) և խնդրի հոլովները. բայի սեռը (չեզո
գործական և կրավորական), ստորոգյալի ուղ
ցումը հայցական հոլովով. Նախադրություններ
դրություններ, սրանց հոլովական խնդրառությ
Նախադասության տիպերը (պարզ, ընդ
միավորյալ և բարդ). պարզ նախադասությունը
կացած յենթակայից և ստորոգյալից. ընդարձ
խադասություն՝ բաղկացած յենթակայից, ստո
լից և սրանց լրացումներից. բարդ նախադաս
անդամներից մեկը կամ միքանիսն արտահայտվ
առանձին (յերկրորդական) նախադասությամբ:
վորյալ նախադասությունը կազմված է մի յենթ
և միքանի ստորոգյալից կամ մի ստորոգյալից և
յենթականերից, միավորում է միքանի նախա
թյուն (օրինակ՝ նախագահը, քարտուղարը և
պահը պարգևատրվեցին. նախագահը ներս մտավ
տեղը և ժողովը բացեց): Բարդ և միավորյալ նա
սությունները կարող են վերածվել համապատ
քանակով պարզ նախադասությունների (նախ
պարգևատրվեց, քարտուղարը պարգևատրվեց,
պահը պարգևատրվեց. նախագահը ներս մտավ,
գահն իր տեղը գրավեց, նախագահը ժողովը բ
Դիտել տալ վոճային (և իմաստի) տարբերու
այդպիսի դեպքերում:

Նախադասությունների ստորադասական կ
ցությունը. գլխավոր և յերկրորդական նախա
թյուն. առաջադաս, միջադաս և վերջադաս յերկ
կան նախադասություն, հարաբերական դերանո
գործածությունը («ով հարվածային էր, նա պա
տրվեց», «նա, ով հարվածային էր, պարգևատ
«պարգևատրվեց նա, ով հարվածային էր»):

Նախադասությունների համադասական կապ

.համադաս և համաստորադաս նախադասություն
հարվածայինը պարզևատրվում է, հերոսը գնա-
մ է, գործալիքը պատժվում է».պարգևատրվում
ով հարվածային է, ով արդարացնում է իր կո-
գերակատարում է պլանը բարձր ցուցանիշնե-
ալիկաների գործածությունը համադաս նախա-
յունների միջև:
ջանկյալ նախադասություններ («նախագահն,
պրգևատրվեց», «հարվածայինն, իհարկե՝ պիտի
վի», «Արամը, ասում են, չի արդարացնում իր
»):
եմ նախադասություններ և բայի անորոշ յեղա-
ազմված և անստորոգյալ նախադասություններ.
երը և տեղը («ցուրտ է», «մթնեց», «բարձրաց-
ծարանի արտադրողականությունը», «վերջ տալ
վածությանը», «առա՛ջ, դեպի նորանոր նվա-
», «մա՛հ պալատներին, խաղաղությո՛ւն խրճիթ-
:
մարանական չեշտը նախադասության մեջ և
ը («կոլտնտեսությա՛ն նախագահը պարգևա-
, «կոլտնտեսության նախագա՛հը պարգևատըր-
ոլտնտեսության նախագահը պարգևատրվե՛ց»):
ադրության, առոգանության, տրոհության և
յտության նշաններ:
արվեստական յերկից և հոդվածից վերցրած
ն նյութերի քերականական վերլուծություն:

VII. ԽՈՒՄԲ

անավոր և գրավոր խոսքի զարգացում.— Հատ-
ն և յերկերի հասարակագիտական և շարադրա-
լուծություն:
ի դասակարգայնության դրսևորումը ընթերցա-
լուծական շարադրություններ և համառոտա-
ւն:
-ղի և քաղաքի արտադրական կյանքի վերարտա-
ւն:
ադրություն ազատ թեմայով:
գործնական գրությունների վարժություններ:
ընթերցանություն.— Ընթերցանության և վեր-
յան նյութերի խոշոր մասը պիտի ընդգրկի նա-
փոխական շրջանի համեմատաբար հեռավոր
սոցիալական հարաբերություններն ու դասա-
ն պայքարը (XIX դար): Դրան զուգրնթաց ու-
նյութի մեջ պետք է լինեն թե՛ մոտավոր անցյա
արդի սոցիալ—քաղաքական տնտեսական կյանքն
յտող գեղարվեստական և գրական յերկեր: Գե-
թյունը սակայն մնում է առաջինի կողմը: Նյու-
ոտք է անցնել տրամաբանական կապակցու-
Ուսուցչի ցուցմունքով տնային սիստեմատիկ
նություն:

եզվի տեսության տարրական գիտելիքներ և քե-
թյուն.— Գաղափար վոճի մասին, վոճը՝ մտքե-
ղափարների արտահայտության վորոշ կայուն
գություն և ճշտություն. վոճի դասակարգային
ավորվածությունը.ծանոթանալ Լենինի և Ստա-
ին. վոճը՝ պատմական կատեգորիա. գրաբա-
ի տարբեր վերապրումներն այսօրվա հայերե-
ւր սրին, այսու հանդերձ, այնուամենայնիվ,
արկե, համարյա, կեցցե, և այլն). նույնանիշ
, հականիշ բառեր. սրանց գործածությունը
արդային վերաբերմունքի արտահայտությունը
նջով (կուլակ բառը խայտառ գյուղացի բա-
ռով փոխարինելու տենդենցը կուլակների մոտ, դիկտա-
տուրա և բռնություն, վարժապետ և ուսուցիչ և այլն):

Բառակազմության նոր ձևերը (հապավումները)
ժամանակակից հայերենում (ժողկոմխորհ, ժողլուս,
ժողկապ, կոմկուս, կոմհամալսարան, ԲԳՏ, ՀամԿԿ).
հապավումների տեսակները. հոդակապի բացակայու-
թյունը նրանց մեջ:

Գրաբարյան վորոշ ածանցների և ձևերի կենդանա-
ցում և դրա անհրաժեշտությունը կառուցվող պրոլետա-
րական հայերենի համար (իրն ինքնին, գործարք, լու-
ծարք, հանույթ, հումույթ, գործարկել, թվարկել,
քննարկել և այլն):

Տարրական գաղափար լեզվի ծագման մասին: Լե-
զուն վորպես գործնական, նաև ուրիշ մարդկանց համար
գոյություն ունեցող, ուրեմն և ինձ համար եա գոյու-
թյուն ունեցող, իրական գիտակցություն,—լեզվի, ինչ-
պես և գիտակցության, ծագումը ուրիշ մարդկանց
հետ հաղորդակցություն ունենալու անհրաժեշտությու-
նից և կարիքից:

Հնչյունային լեզվի կատարյալությունը գիտակցա-
կան մյուս հաղորդիչների (միմիկա, համրերի լեզու,
պայմանական նշաններ և այլն) համեմատությամբ:
Նրանց պահպանումը հնչյունային լեզվի մեջ, իբրև
ստորադաս ոժանդակ մոմենտ (արտասանության յեղա-
նակն ու տոնը, միմիկա ու շարժում—կապված բեմար-
վեստի հետ և այլն):

Լեզվի զարգացումը կինետիկ և ձեռք—լեզվից վորոշ
հնչական ելեմենտներով՝ վորպես այդ լեզվի ոժանդակ
ստորադաս տարրերը (մինչև ներկա բարդ և զարգացած
հնչա—արտաբերական լեզուն: Լեզվի զարգացումը վոր-
պես հասարակական կյանքի դիֆերենցիացիայի արտա-
ցոլում, զարգացած և անզարգացած լեզու): Լեզուների
փոխադդեցությունը, նմանություններն ու տարբերու-
թյունները. Լեզուն վորպես զարգացման յենթակա սո-
ցիալ—պատմական յերևույթ:

ԽՍՀՄ լեզվական քաղաքականությունը և ձևով ազ-
գային, բովանդակությամբ սոցիալիստական լեզուների
կերտման հարցը. գրական լեզու և բարբառներ. բար-
բառների վերացումը դասակարգերի վերացման կապակ-
ցությամբ և միասնական սոցիալիստական, ձևով ազ-
գային լեզվի զարգացումը:

Քերականության ամփոփում:

VIII ԽՈՒՄԲ

Ա. ԼԵԶՈՒ

Գաղափար գրաբարի, վորպես հայ ֆեոդալականու-
թյան դասակարգային լեզվի մասին. Նրա արհեստական
պահպանումը մինչև XIX դարի յերկրորդ կեսը. գրա-
բարի սիստեմի վորակական տարբերությունը մեր բար-
բառներից և աշխարհաբարից:

Հայ բուրժուազիայի զարգացումը և աշխարհաբարի
ստեղծումը. պայքար գրաբարի դեմ, աշխարհաբարը՝
բարբառների սիստեմով կառուցված լեզու. աշխարհա-
բարի աղբյուրները (բարբառներ, գրաբար, ոտար լե-
զուներ). գրաբարի վերապրումները աշխարհաբարի
մեջ (բառեր, վոճեր, ձևեր):

Իմաստաբանությունը՝ նախադասության, բառե-
րի և ձևերի իմաստի շարժման ուսմունք, դասակարգա-
յին և սոցիալ գիտակցության դրսևորումը իմաստի
մեջ (հոգին փչեց, արևը մայր մտավ, արդակն, քվեար-
կել, ճեղքվածք, բաց, բան):

Հնչյունաբանություն. հնչյունը հասարակականո-
րեն մշակված և գիտակցված ձայն (ֆոնեմ), հնչյունի
և ֆոնեմի տարբերությունը (միևնույն ֆոնեմը տարբեր
պայմաններում տարբեր է հնչում).հնչյունափոխություն
և նոր իմաստի առաջացում (տատանել—ծածանել—սասա-
նել, իջք—աշել և այլն): Հնչյունների համակարգումը:

Գիր և այբուբեն. գրի սաղմերը (առարկաներով
գիր, կապագիր, պատկերագիր, վորի վերապրումները
ակռուսների մեջ կան, վանկագիր, տառ). Հայ գրի առա-
ջացումը V դարում և նրա անհրաժեշտությունը. արդի
լեզվի, գրի և հնչյունի անհամապատասխանությունը:

Փոխառյալ բառեր և փոխառության սոցիալական
պատճառները. հին փոխառություններ (յեկեղեցի, կա-
թողիկոս, բագին, դժոխք, մարգարե), նոր փոխառու-
թյուններ (տրակտոր, կոլեկտիվ, ռադիո, տրամվայ):

VIII ԽՈՒՄԲ

Բ. ՀԱՅՈՑ ՆՈՐ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ներածություն.— Գրաբարալեզու—գրականու-
թյան ընդհանուր տեսություն. աշխարհիկ գրականու-
թյուն և միջնադարյան տաղերգուներ. գրաբարի վերա-
ծնունդը Մխիթարյանների ձեռքով. Հայ աշուղներ և հայ
ժողովրդական բանահյուսություն: Հայ հասարակու-
թյան դասակարգային շերտավորման պատկերը 19-րդ
դարի առաջին քառորդում: Կապիտալի նախնական կու-
տակման պրոցեսը. առևտրա-վաշխառուական բուրժուա-
զիայի առաջանալը քաղաքներում, բուրժուազիայի պայ-
քարը ֆեոդալականության մնացորդների դեմ (յեկեղե-
ցին վորպես ֆեոդալականության ամենից լավ կազմա-
կերպված և մեր հասարակական կյանքում խոշոր տեսա-
կարար կշիռ ունեցող ներկայացուցիչը): Հայ բուրժուա-
զիայի ֆեոդալականության դեմ մղած պայքարի ան-
հետևողականությունը և դրա պատճառները, այստե-
ղից—նրա պատմականորեն պայմանավորված ռեակցիոն
բնույթը:

2. Խաչատուր Աբովյան.— Աբովյանը վորպես նոր
կազմակերպվող բուրժուազիայի գաղափարախոսը. Նրա
աշխարհայացքի մեջ գոյություն ունեցող հակասու-
թյունների պատճառը (բուրժուազիայի անհետևողակա-
նությունը). դեմոկրատականության վորոշ տարրերը
նրա մտածողության մեջ: Բուրժուական լուսավորա-
կանության սկիզբը և Աբովյանի կատարած դերը այդ
ասպարեզում (աշխարհաբար գրելը, նրա հայացքները
գրականության աշխարհիկ բովանդակության, լեզվի,
մանկավարժության և դպրոցի, կրոնի և յեկեղեցու,
կենցաղի մասին և այլն):

«Վերք Հայաստանի»-ի վեպի վերլուծությունը: Նա-
ցիոնալիզմը վորպես բուրժուական գաղափարախոսու-
թյուն. Աղասին վորպես հեղինակի գաղափարների ար-
տահայտիչը վեպում. կենցաղագրական տարրը վեպում:
Համեմատել Աբովյանի աշխարհայացքը «Հյուսիսա-
փայլ»-ի շրջանի հրապարակախոսների աշխարհայացքի
հետ: Ռոմանտիզմը վորպես Աբովյանի գրական հիմնա-
կան ուղղություն. նրա մղած պայքարը կեղծ դասական
ուղղության դեմ: Աբովյանի ստեղծագործության գե-
ղարվեստական արժանիքները և թերությունները: Աբո-
վյանի թողած ազդեցությունը հետագա գրողների վրա:

Աղբյուրներ.— «Վերք Հայաստանի» (1-ին, 2-րդ և
3-րդ մասերից կտորներ), «Թուրքի աղջիկը», «Պա-
րապ վախտի խաղալիք» և այլն:

3. Պերճ Պռոշյան.— Պռոշյանը վորպես գյուղացիա-
կան հետադիմական մանր-բուրժուական միջին շեր-
տերի գաղափարախոս: Հայ գյուղի սոցիալիստական
կյանքի դասակարգային շերտավորման և դասակ
յին պայքարի պրոցեսի արտացոլումը Պռոշյանի
րում. Համեմատել Պռոշյանի նկարագրած գյուղի
կերը Աբովյանի նկարագրածի հետ: Միկիտան Սա
Բալասան աղայի տիպերի վերլուծությունը իբրև
տալի նախնական կուտակման հերոսների. ցա
պաշտոնյաների և «Ցեցերի» համերաշխ գործու
թյունը: Գյուղում առևտրավաշխառուական կապ
ներկայացուցիչների դեմ առաջարկած պայքարի
ները (ցարական կառավարության «արդարադ
թյունը» և այլն): Պռոշյանի ռոմանտիզմը: Պռ
իբրև ազգագրագետ և կենցաղագիր, նրա վերաբեր
քը դեպի հին կենցաղը: Պռոշյանի վեպերի գեղա
տական արժանիքները և թերությունները. Նրա
ծագործության հասարակական արժեքը:

Աղբյուրներ.— «Հացի խնդիր», «Ցեցեր»:

4. Ղազարոս Աղայան.— Աղայանն իբրև մանր-
ժուական (գյուղացիական և արհեստավորական)
գափարախոս. բուրժուական գաղափարախոսու
ազդեցությունը նրա աշխարհայացքի վրա: Աղ
իբրև վիպասան և մանկական բանաստեղծ: «Ց
քույր» վեպի վերլուծությունը: Նոր յերևույթներ
ղի հասարակական կյանքում. նահապետական ըն
քի կազմալուծման պատճառները. բնութագրել Շ
րենց Թաթոսի տիպը:Աղայանի սոցիալական ուտո
Արհեստավորական—աշխատավորական մոտիվներ
բանաստեղծություններում և հեքիաթներում: Աղ
իբրև մանկավարժ գրող: Նրա դերը աշխարհ
զարգացման պատմության մեջ: Աղայանի մանկ
բանաստեղծությունների արժեքը մեր օրերի հա

Աղբյուրներ.— «Ցերկու քույր», «հեքիաթ
«բանաստեղծություններ»:

հեղափոխականորեն տրամադրված մանր—բուրժու
յի գաղափարախոսը արևելահայ գրականության
Նալբանդյանը վորպես հրապարակախոս: «Հյու
փայլ»—ի շրջանի բուրժուական գաղափարախոսն
Նալբանդյանի փոխհարաբերությունը: «Ցերկր
ծությունը վորպես ուղիղ ճանապարհ» աշխատո
մեջ արտահայտած մտքերը. ազգային հարցի և հո
հարցի արծարծման և լուծման յուրահատկութ
Ռուսական և արևմտա—յեվրոպական հեղափոխ
մտքի ազդեցությունը Նալբանդյանի վրա: Նալբա
նի մատերիալիզմը: Նալբանդյանի վերաբերմունք
պի ցարական կառավարությունը: Նալբանդյանն
բանաստեղծ և քննադատ:

Աղբյուրներ.— «Ցերկրագործությունը վորպ
ղիղ ճանապարհ», «բանաստեղծություններ»:

6. Րաֆֆի.— Րաֆֆին վորպես հայ արդյու
րական խոշոր բուրժուազիայի գաղափարախոս: Ա
նաբերական կապիտալի զարգացումը Անդրկովկ
70—ական թվականներից: Ռուս-տաճկական պատե
ները և հայկական հարցը: Րաֆֆին իբրև արտահ
արևելահայ խոշոր բուրժուազիայի մարտական ն
նալիզմի: Րաֆֆին իբրև դաշնակցության գործել
պի և գաղափարախոսության հիմնադիրներից մ

Ռոմանտիզմն այդ շրջանում, վորպես բուրժո
գրական վոճ: Րաֆֆու ստեղծագործության ռոմ
կական—իդեալիստական մեթոդը:

«Կայծեր Աքաղաղ» վեպի վերլուծությունը.
լիզմի տարրերը այս վեպում. հետամնաց վաշխա
կան կապիտալի քննադատությունը—այն արդյու
րականի փոխելու համար: Բնութագրել Մասի
տիպը իբրև վաշխառուական կապիտալ կուտա

… դեղարվեստական արժանիքները և թերությունները … Րաֆֆու թողած ազդեցությունը հետագա միքա… …ողների վրա (Ահարոնյան, Փափազյան և այլն)։
…ղբյուրներ.— «Վոսկի Աքաղաղ», «Խենթ» (հատ…ր), Գ. Վանանդեցի՝ «Րաֆֆու վեպերը»։
… Գաբրիել Սունդուկյան.— Սունդուկյանը վոր… …ուրժուական դրամատուրգ (չափավոր դաղա…ր արտահայտող)։Առևտրա-վաշխառուական բուր…իայի ներկայացուցիչների քննադատականը (հա…արդյունաբերականի) նրա կոմեդիաների մեջ։ …ուկյանն իբրև բուրժուական կենցաղագիր։ «Պե… …վերլուծությունը. մանր-բուրժուական դաղա…խոսության վորոշ ազդեցությունը Սունդուկյանի …Սունդուկյանի ստեղծագործության գեղարվեստա… հասարակական-արդիական արժեքը։
…բյուրներ.— «Պեպո», «Խաթաբալա»։
… Մուրացան.— Մուրացանը վորպես հետադիմա… …պահպանողական մանր-բուրժուազիայի գաղափա…։ Հայ գյուղի վիճակը 19-րդ դարավերջին, դա…գային չերտավորման ձեւակերպվածությունը։ …ցանի պայքարի մեթոդները կապիտալի ներկայա…ների դեմ, իդեալիզմ և ինդիվիդուալիզմ. Նրա «Գյուղափրկիչ» ծրագրի ուտոպիական լինելը։ Մուրացանի կրոնական և պատմական վեպերը և պատմվածքները (կղերաֆեոդալական գաղափարախոսության ազդեցությունն այս գրվածքներում)։ Մուրացանի ռոմանտիզմը, ռեալիզմի տարրերը նրա վեպերում։ Մուրացանը իբրև յերգիծաբան։

Աղբյուրներ.— «Նոյի ագռավ», «Առաքյալ», «Խորհրդավոր միաբանուհի»։

9. 19-րդ դարավերջի գյուղագիրները.— Ագայան, Աղելյան, Ծուղուրյան, Մամիկոնյան, Շահնազարյան, Մալխասյան և այլք։

Նախագիծը մշակված է հանձնաժողովի կողմից հետևյալ կազմով.— 1) Արարատ Ղարիբյան (նախագահ), 2) Սեվակ, 3) Միրյան Միրտիչ, 4) Սիմակ, 5) Կարո Ղուկասյան, 6) Մ. Գասպարյան։

Նախագիծը հաստատված է ՀՍԽՀ Լուսժողկոմատի Ուսմասի կողմից. 11/XII-1932 թ.

Դիտողություն.— 5-րդ. 6-րդ և 7 րդ խմբերի ընթերցանության թեմատիկայի կոնկրետացումը (հեղինակներ և նրանց յերկերի ցուցակը) կտրվի լրացուցիչ կերպով, վորը կմտնի ծրագրի վերջնական խմբագրության մեջ։

ԴԵՏՀՐԱՏ

Պետհրատի տպարան 1932-33 թթ. Երեվան
Գլավլիտ 8010 Պատվեր 8717 տիրաժ 2000 Գինը 30 կ.

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL0246836

10.310